



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 listopada 2017 r.

Pozycja 217

POSTANOWIENIE

z dnia 25 maja 2017 r.

Sygn. akt Ts 73/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Henryk Cioch,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej D.M. w sprawie zgodności:

art. 28 § 1 i art. 30 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.) z art. 45 w związku z art. 182 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 29 marca 2017 r. (data nadania), D.M. (dalej: skarżący) wystąpił o stwierdzenie, że art. 28 § 1 i art. 30 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, „w jakim uniemożliwiają przed sądem pierwszej instancji udział czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości”, są niezgodne z art. 45 ust. 1 w związku z art. 182 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w oparciu o następującą sprawę. Postanowieniem z maja 2016 r. Sąd Rejonowy w K. (dalej: Sąd Rejonowy) nie uwzględnił wniosku skarżącego z 12 kwietnia 2016 r. o zamianę kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze jednego roku i dwóch miesięcy, orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z marca 2008 r. Na to rozstrzygnięcie skarżący wniósł zażalenie. Postanowieniem z sierpnia 2016 r. Sąd Okręgowy w K. (dalej: Sąd Okręgowy w K.) utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie. Rozstrzygnięcie to, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone skarżącemu 5 września 2016 r., co Trybunał ustalił z urzędu.

6 października 2016 r., co Trybunał także ustalił z urzędu, skarżący wystąpił do Sądu Rejonowego z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika do wniesienia skargi konstytucyjnej w związku z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego w K. z sierpnia 2016 r. Postanowieniem z grudnia 2016 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym zwolnił skarżącego od kosztów sądowych w całości i ustanowił dla niego adwokata, którego wyznaczyła Okręgowa Rada Adwokacka w K. zarządzeniem z grudnia 2016 r. Pismo to zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego 7 lutego 2017 r.

W zarządzeniu z 26 kwietnia 2017 r. (doręczonym pełnomocnikowi 4 maja 2017 r.) sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej, tj. do: wskazania ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji; udokumentowania daty doręczenia tego orzeczenia skarżącemu oraz daty wystąpienia przez niego do Sądu Rejonowego z wnioskiem w sprawie ustanowienia pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej; doręczenia odpisu i czterech kopii postanowienia Sądu Rejonowego wydanego po rozpoznaniu tego wniosku, a także dokładnego wyjaśnienia, w jaki sposób zakwestionowane w skardze przepisy naruszają prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

W piśmie procesowym złożonym w Trybunale 11 maja 2017 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego odniósł się do zarządzenia. Wskazał, że ostatecznym orzeczeniem, w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, jest postanowienie Sądu Okręgowego w K. z sierpnia 2016 r. Pełnomocnik nie udokumentował natomiast daty jego doręczenia skarżącemu oraz daty wystąpienia przez skarżącego do sądu z wnioskiem w sprawie ustanowienia pomocy prawnej, gdyż – jak oświadczył – tych informacji „nie znalazł” w aktach sprawy, skarżący przebywa zaś w Izraelu.

20 marca 2017 r. pełnomocnik skarżącego złożył w Sądzie Rejonowym sporządzoną przez siebie skargę konstytucyjną wraz z wnioskiem o zasądzenie na jego rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej. Oświadczył w nim, że „nie otrzymał wynagrodzenia w całości ani w części”. Sąd Rejonowy przekazał skargę Trybunałowi 29 marca 2017 r. (data nadania).

Skarżący twierdzi, że zakwestionowane w skardze przepisy naruszają prawo do „rzetelnego sądu” i „sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy”, gdyż wyłączają z orzekania przed sądem pierwszej instancji ławników, tj. czynnik społeczny, który obiektywizuje swobodną ocenę dowodów przez sędziów zawodowych.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

2. Skarżący zakwestionował art. 28 § 1 k.p.k. w brzmieniu: „Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego”, a także art. 30 § 1 k.p.k., który stanowi: „Na posiedzeniu sąd rejonowy i sąd okręgowy orzeka jednoosobowo, chyba że ustawa stanowi inaczej albo ze względu na szczególną zawilść sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów”.

3. W pierwszej kolejności Trybunał Konstytucyjny zbadał, czy orzeczenie wskazane przez skarżącego jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, tj. postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z sierpnia 2016 r., zostało wydane na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów. W myśl tej normy konstytucyjnej przedmiotem skargi może być bowiem tylko taki przepis, który stanowił podstawę rozstrzygnięcia o wolnościach i prawach wnoszącego skargę do Trybunału. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK stanowi, że skarga konstytucyjna zawiera określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub

innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

Trybunał stwierdza, że podstawą wskazanego rozstrzygnięcia był tylko art. 30 § 1 k.p.k., gdyż zostało ono wydane na posiedzeniu, a nie na rozprawie głównej. Analizowana skarga nie spełnia zatem podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, a w konsekwencji wydanie merytorycznego orzeczenia jest niedopuszczalne.

Okoliczność ta – jest zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w zakresie, w jakim skarżący kwestionuje konstytucyjność art. 28 § 1 k.p.k.

4. Niezależnie od powyższego Trybunał stwierdza, że zarzuty sformułowane w skardze cechuje oczywista bezzasadność.

4.1. Trybunał zwraca uwagę na to, że udział czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości został umożliwiony na podstawie art. 182 Konstytucji. Postanowienie to, zawarte w rozdziale VIII ustawy zasadniczej, stanowi zasadę ustrojową, na podstawie której dopuszczono obywateli do udziału w sferze zastrzeżonej wyłącznie dla sądów. Artykuł 182 sformułowany został w sposób bardzo ogólny. Ustrojodawca nie przesądził w nim ani o formie, ani o zakresie czy etapie postępowania, na którym udział czynnika społecznego byłby niezbędny, powierzając to zadanie ustawodawcy zwykłemu. Doktryna podkreśla zatem, że w art. 182 Konstytucji trudno byłoby odnaleźć nakaz powszechnego wprowadzenia uczestnictwa obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, czy nawet sugestię konstytucyjną, że preferować należy orzekanie z udziałem tego czynnika. Gdyby bowiem intencją twórców Konstytucji było ustanowienie szerokiego udziału czynnika niezawodowego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, to daliby temu wyraz w sposób mniej dystansujący się od formuł przyjętych w poprzednich przepisach konstytucyjnych (por. L. Garlicki, uwaga 3 do art. 182, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. 4, Warszawa 1999-2007). Należy podkreślić, że określenie zakresu udziału czynnika obywatelskiego w wymiarze sprawiedliwości, rodzaju spraw oraz etapu postępowań sądowych, w których uczestniczyć mają obywatele, powierzono wyłącznie ustawodawcy zwykłemu.

4.2. Mimo że nie budzi wątpliwości Trybunału, iż instytucja pełnienia czynności sędziowskich przez osoby niebędące sędziami zawodowymi służyć powinna przede wszystkim lepszej realizacji podmiotowego prawa określonego w art. 45 Konstytucji (zob. wyrok TK z 24 października 2007 r., SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108), to jednak za oczywiste bezzasadne należy uznać twierdzenie skarżącego, że z prawa do sądu wynika prawo podmiotowe do rozpatrywania sprawy przez sąd, w składzie którego zasiadać będą obywatele. Trybunał podkreśla, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem prawo do sądu wyrażone w art. 45 ust. 1 Konstytucji obejmuje: po pierwsze, prawo do uruchomienia postępowania sądowego, po drugie, prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnie z zasadami sprawiedliwości, jawności i dwuinstancyjności, po trzecie, prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia oraz po czwarte, prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy (zob. wyrok TK w sprawie SK 7/06 oraz wyrok TK z 21 lipca 2009 r., K 7/09, OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 113). Na podstawie art. 182 Konstytucji nie można wnosić jednak, jak czyni to skarżący, że uczestnictwo obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości stanowi konieczny element realizacji prawa do rzetelnego sądu i sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy. Powołany – jako jedna z podstaw skargi – art. 182 Konstytucji

wprowadza jedynie możliwość uczestniczenia czynnika społecznego w sferze zarezerwowanej dla sądów, nie przesądzając nawet, czy udział obywateli zostanie zrealizowany przez instytucję ławników czy sędziów. Powyższy przepis Konstytucji stanowi jedynie „przyzwolenie dla ustawodawcy zwykłego na wprowadzenie udziału czynnika obywatelskiego” (por. Garlicki, *op.cit.*).

4.3. Trybunał podkreśla jednocześnie, że regulacja art. 182 Konstytucji może mieć znaczenie dla stwierdzenia naruszenia prawa do sądu w zakresie, w jakim art. 45 ust. 1 Konstytucji określa standardy organów rozpoznających sprawy. Pojęcie „sądu” w rozumieniu konstytucyjnym oraz prawa międzynarodowego oznacza bowiem sąd właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły, w którego składzie orzekającym zasiadać musi, niezależnie od możliwości udziału czynnika obywatelskiego, sędzia lub sędziowie zawodowi. Reasumując, należy stwierdzić, że z art. 45 ust. 1 w związku z art. 182 Konstytucji nie wynika prawo do rozpatrywania sprawy przez sąd pierwszej instancji, w składzie którego uczestniczyć musi czynnik społeczny.

Wskazane okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 3 ustawy o TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

5. Trybunał zauważa także, że skarżący nie wykonał pkt 2a i 2b zarządzenia sędziego Trybunału z 26 kwietnia 2017 r. Jak ustalił Trybunał, dokumenty o których mowa w zarządzeniu znajdują się w aktach sprawy w Sądzie Okręgowym w K.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.